

วิกฤตการณ์ในขบวนการนิสิตนักศึกษาไทย

(พ.ศ. 2523 - ปัจจุบัน)

นอกจากองค์การนิสิตนักศึกษา 20 สถาบัน จะไม่สามารถเรียกร้องความเสรีภาพ และการยอมรับจากนิสิตนักศึกษาได้อย่างกว้างขวางแล้ว ปัญหาความขัดแย้งภายในก็เริ่มชัดเจนมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งได้มีการยุบสหภาพในการเคลื่อนไหวติดต่อกันหลายเดือน (จากตุลาคม 2522 - กุมภาพันธ์ 2523) ได้มีการประชุมสัมมนาเพื่อรับทิศทางและสภาพภายในขบวนการ แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างจริงจัง บทบาททางสังคมและการเมืองลดลง จนกระทั่งมีข้อเขียนวิพากษ์วิจารณ์ขบวนการนิสิตนักศึกษายุคนี้เอาไว้ว่า "ขบวนการนิสิตนักศึกษาไทยตายแล้ว" "ยามซำแรมของขบวนการนิสิตนักศึกษา" "ขบวนการนิสิตนักศึกษาอย่าสับสน" "ขบวนการนิสิตนักศึกษาทางออกที่ถูกต้อง" หรือ "วิกฤตการณ์ฝ่ายก้าวหน้าไทยปัจจุบัน"

เพื่อทำความเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในขบวนการนิสิตนักศึกษาไทยยุคนี้ จึงจะศึกษาในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

ความแตกร้างในขบวนการนิสิตนักศึกษา

ความคิดของกลุ่มนำของนิสิตนักศึกษา

สภาพปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มก้าวหน้ากับการเป็นองค์กรนำที่เป็นทางการ

กิจกรรมทางสังคมและการเมือง : บทบาทที่พึงปรารถนา

กิจกรรมเพื่อนิสิตนักศึกษา : บทบาทที่ต้องกระทำ

ความแตกร้างในขบวนการนิสิตนักศึกษา

นับตั้งแต่กลางปีพ.ศ. 2523 เป็นต้นมา กระแสความขัดแย้งภายในของกลุ่มนำของนิสิตนักศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ปรากฏชัดเจนมากขึ้น ดังเช่น ในมหาวิทยาลัยมหิดล มีการยุบพรรครวมมหิดล ซึ่งมีบทบาทในการเรียกร้องให้มีองค์กร-สถานศึกษา มีผู้นำ

นิสิตนักศึกษา "ขอพักงาน" มีการแยกออกไปตั้งกลุ่มเพื่อแสวงหาแนวทางใหม่ มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ มีการแยกออกไปตั้งพรรคใหม่ องค์การนักศึกษาได้ตัดขาดจากพรรคแสงธรรม
 เกือบสิ้นเชิง ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น ก็หันกลับไปเน้นกิจกรรมในแนวทางอาชีพภาค
 ขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาและพานิสิตไปใช้ชีวิตในชนบท สำหรับมหาวิทยาลัย
 รามคำแหงนั้น ได้มีการแยกตัวออกไปตั้งเป็นกลุ่มคอกไม้ริมทาง ตลอดจนความซัดแย้งของ
 กลุ่มนำที่เหลืออยู่ในด้านแนวคิด ปัญหาท่าทีและอื่น ๆ และทางด้านจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ปัญหาเกิดขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่การแยกตัวออกไปตั้งพรรคใหม่ การลาออกของกรรมการ
 บริหารบางคน และการทยอยแยกตัวออกจากองค์กรนำระดับต่าง ๆ ดังที่มีผู้สรุปถึงสภาพของ
 ขบวนการนิสิตนักศึกษาเอาไว้ว่า

ส่วนการนำของขบวนการนิสิตนักศึกษาก็ปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าเหลือแต่ชื่อเท่านั้น ขาด
 การประสานติดต่อกัน เพราะแต่ละสถาบันกำลังประสบปัญหาภายในของตัวเองอย่างหนัก
 หน่วง . . .

. . . คนทำกิจกรรมตามสถาบันลดน้อยลงไปทุกที การ "พักงาน" เกิดขึ้นทั่วไป
 หลายคนหันไปหาห้องเรียน หลายคนปล่อยตัวไปเรื่อย ๆ กลุ่มกิจกรรมจำนวนมากประสบปัญหา
 ไม่มีเพื่อนใหม่เข้ามารับช่วงงาน นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ แต่หันไปหา
 กิจกรรมบันเทิง เห็นรำ นำเที่ยว นักศึกษาส่วนน้อยที่ทำกิจกรรมการเมืองด้วยความอ่อนเพลีย
 ละเหี่ยวใจ

. . . กลุ่มกิจกรรมจำนวนมากสลายตัว ชมรมและชุมนุมต่าง ๆ หยุดทำงาน

. . . ในแต่ละสถาบันประสบปัญหาความซัดแย้งระหว่างองค์การบริหารองค์การ

นักศึกษา กับกลุ่มกิจกรรม ชุมนุมและชมรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวภายนอกมหาวิทยาลัย
 ก่อนข้างรวมศูนย์จากบนสู่ล่างมากกว่าจากล่างสู่บน . . . (คนธรรมคา 2524 : 3)

ความแตกแยกของกลุ่มนำนิสิตนักศึกษานั้นไม่ได้แตกแยกเฉพาะภายในสถาบันเท่านั้น
 แต่ยังเกิดความซัดแย้งระหว่างสถาบันอีกด้วย โดยเฉพาะกรณีที่องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ ประกาศยุติการเคลื่อนไหวคัดค้านการต่ออายุราชการ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
 ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ในนามขององค์การนิสิตนักศึกษา 18 สถาบัน สร้างความไม่
 พอใจให้กับผู้นำนิสิตนักศึกษาสถาบันอื่น ๆ

ในจำนวนนิสิตนักศึกษาที่เกิดความคิดที่อดอย หมคหวังและถอนตัวออกจากขบวนการ
 นั้น ก็ยังคงเหลือนิสิตนักศึกษาอีกจำนวนหนึ่งทำหน้าที่ในการเป็นแกนนำของกลุ่ม แต่ก็ประสบ
 ปัญหาเกิดความสับสนต่อบทบาททางสังคมและการเมืองมิใช่น้อย สภาพปัญหาเหล่านั้นเกิดขึ้น
 ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งจะศึกษาในหัวข้อต่อไป

จากสภาพที่เกิดความแตกร้างในแทบทุกส่วนของขบวนการนิสิตนักศึกษา นั้น เป็น
ปรากฏการณ์ครั้งสำคัญในขบวนการนิสิตนักศึกษา จึงแยกประเด็นการศึกษาออกดังนี้

ก. ความผิดใจในกลุ่มนำของนิสิตนักศึกษา

กลุ่มนำของนิสิตนักศึกษายุคนั้น เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับผู้นำของนิสิตนักศึกษา
ยุคก่อนพ.ศ. 2519 ไม่ทางตรงก็โดยอ้อม พวกเขาได้รับความคิดสังคมนิยมและเชื่อถือว่า
สังคมนิยมเป็นจุดหมายปลายทางของการแก้ไขปัญหาสังคมไทย (สุภาภรณ์ ศรีชัยสน
2524 : 22) และจากการที่พวกเขาได้รับรู้ถึงการปราบปรามนิสิตนักศึกษาในเหตุการณ์
6 ตุลาคม 2519 ดังนั้นพวกเขาจึงค่อนข้างมุ่งมั่นที่จะแก้ไขสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

กลุ่มนำในยุคนั้น นับว่าสับสนเนื่องต่อจากกลุ่มอิสระยุคที่สอง ที่เห็นความจำเป็นในการ
ผลักดันให้นิสิตนักศึกษาสนใจในปัญหาบ้านเมืองส่วนรวมและก้าวเข้าไปสู่องค์กรที่เป็นทางการ
เพื่อใช้อำนาจได้อย่างชอบธรรม และสามารถพัฒนาองค์กรให้มีเอกภาพมากยิ่งขึ้นกว่าขบวนการ
นิสิตนักศึกษาช่วง 6 ตุลาคม 2519 แต่ความเป็นเอกภาพก็ดำรงอยู่ได้ไม่นาน ในที่สุด
ก็มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มในสถาบันต่าง ๆ แสดงถึงความแตกร้างต่อมา

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในขบวนการนิสิตนักศึกษานั้น ส่วนที่เป็นปัญหาก็คือ ส่วน
ก้าวหน้าของขบวนการนั่นเอง ดังเอกสารประกาศการยุบพรรครวมมหิคลกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า
". . . ได้มีการแลกเปลี่ยนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในมหิคล และในขบวนการนักศึกษาว่า ปัจจุบัน
ปัญหาที่เกิดขึ้นเด่นและจะเกิดกับคนส่วนที่ก้าวหน้าในขบวนการ โดยปรากฏการณ์จะเห็น ภาวะ
เฉื่อยลง ไม่ค่อยจะมี Activity ออกมาเท่าไร . . ." (พรรคมหิคล อ้างถึงใน
แจ้ง คาวรุ่ง 2524 : 24) และสำหรับพรรคจุฬาริทย บหน้าของหนังสือรุ่งอรุณ ของ
พรรคจุฬาริทย ตอนหนึ่งกล่าวว่า ". . . มีเพื่อนบางคนเสนอยุบพรรค หลังจากการคุย
สมัยชาพรรคที่ผ่านมา ความท้อแท้เบื่อหน่ายเกิดขึ้นอย่างทั่วด้าน กรรมการบางคนขอลาออก
บางคนต้องการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม . . ." และในบทความยามเช้าแรมของสถานการณ์
กับขบวนการนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า ". . . สภาพที่เกิดขึ้นก็คือการถดถอย
ของขบวนการนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนับวันจะยิ่งถดถอยมากขึ้น ปัจจุบันความสับสน
ของผู้ปฏิบัติงานมีมากขึ้น ความอ่อนล้าทางความคิด กำลังใจ เริ่มมากขึ้น ไฟแห่งอุดมการณ์
เริ่มหรือลงในหัวใจของผู้ปฏิบัติงานหลาย ๆ คน . . ." (พรรคจุฬาริทย 2524 : 21)

กลุ่มนิสิตนักศึกษาเหล่านี้บางคนก็ถอนตัวออกจากกลุ่ม บางคนก็หยุดพักชั่วคราวจำกัค
บทบาทตัวเองเสียใหม่ ดังที่ อธิการบดีกองคักการนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดแบ่ง
กลุ่มคนที่ถอนตัวจากกิจกรรมเป็น 3 ประเภทคือ "ประเภทแรก ไม่สนใจปัญหาการเมืองอีก
ต่อไปหันไปใช้ชีวิตอย่างเต็มที่ ประเภทที่สอง ออกไปเพราะอธิบายความคิดให้คนอื่นเข้าใจ
ไม่ได้ แต่ยังคงเคลื่อนไหวอยู่ ประเภทที่สาม ออกไปศึกษาค้นคว้าให้จริงจังมากขึ้น . . ."
(บุญสม อัครธรรมกุล 2524 : 11)

ข. สภาพปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ความขัดแย้งของกลุ่มนำนิสิตนักศึกษานั้นมีหลายประเด็น นับตั้งแต่บทบาทและภาระ
หน้าที่ของขบวนการนักศึกษา เข้มมุ่งการทำงาน และวิธีการดำเนินงาน ในที่นี้จะศึกษา
เฉพาะปัญหาทางด้านโครงสร้าง แนวความคิดและกิจกรรมเท่านั้น

1. ปัญหาโครงสร้าง : การขาดประชาธิปไตยในองค์กร

ด้วยความกลัวว่าจะถูกรบราบรรม นิสิตนักศึกษาจึงใช้ลักษณะการจัดตั้งเข้มงวด
และจริงจังดังที่นักศึกษาคนหนึ่งได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับวินัยขององค์กรเอาไว้ว่า ". . .
บุคคลภายในองค์กร ปฏิบัติตามแกนขององค์กร เสียส่วนน้อยปฏิบัติตามเสียส่วนมาก
ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตามศูนย์การนำ ศูนย์การนำปฏิบัติตามศูนย์การนำหลัก" (สมพงษ์
โรจนมณฑะเชียร 2525 : 94)

นอกจากจะมีคฤมองค์กรอย่างเข้มงวดแล้ว ยังได้มีการ "ลงไปยึดกุมกลไกทุก ๆ
ส่วนที่มีอยู่เพื่อที่จะใกล้ชิดมวลชนอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นกรรมการห้อง กรรมการคณะ
ชมรม สโมสร กิจกรรมทุกอย่าง . . ." (ปัญญา อนันตวาทณ์ 2524 : 3) การ
เรียกร้องให้องค์กรทุกส่วนต้องขึ้นต่อศูนย์การนำดังกล่าวนี้เองที่ทำให้กิจกรรมระยะแรกมี
เอกภาพอย่างสูง แต่ความเป็นเอกภาพดังก็เสมือนเครื่องพันธนาการที่ทำให้นิสิตนักศึกษา
ขาดความเป็นอิสระ และทำลายพัฒนาการของปัจเจกชนในขบวนการ

ความพยายามที่จะจัดโครงสร้างบริหารให้ขึ้นต่อองค์กรนำ โดยอ้างถึงระบบ
ประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์นั้น ได้สร้างความอึดอัดให้กับกลุ่มนำในระดับต่าง ๆ เป็นอย่าง
มาก มีการเรียกร้องจากนิสิตนักศึกษาหลายมหาวิทยาลัยถึงปัญหาดังกล่าวนี้ เช่นที่

มหาวิทยาลัยรามคำแหง . . . ที่เรียกร้องว่าการรวมศูนย์ทำให้ระดับล่าง ๆ ไม่ได้มีส่วนกำหนดงานเลย . . . หรือที่มหาวิทยาลัยมหิดล ก็มีการเรียกร้องความเป็นอิสระของแหล่งงานมากขึ้น . . . เกี่ยวกับบทบาทของพรรค สโมสร ชมรม ความเสมอภาคและความเป็นอิสระต่อกันของแหล่งงานและการรวมศูนย์การนำในมหาวิทยาลัย หรือแม้แต่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเองก็เรียกร้องในปัญหาเดียวกันนี้ (สามัคคี ชูโต 2524 : 37-43)

การเคลื่อนไหวในลักษณะปิดลับและเคร่งครัดในช่วงแรกนั้น เป็นความจำเป็นที่ทุกคนต่างก็ยอมรับ แต่เมื่อสถานการณ์คลี่คลายลงการคงลักษณะดังกล่าวเอาไว้ย่อมไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยเฉพาะกับนิสิตนักศึกษา ซึ่งมีลักษณะของความเป็นตัวของตัวเองค่อนข้างสูง

ผลของการนำโดยองค์กรจัดตั้งดังกล่าวที่สะท้อนในแวดวงนิสิตนักศึกษาก็คือ เป็นการกกดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ไม่มีเวทีที่จะรับฟังความคิดเห็นที่ขัดแย้งจากขบวนการนำผูกขาดอยู่ในมือของคนกลุ่มหนึ่ง . . . คนระดับล่างไม่มีส่วนกำหนดงานและบางครั้งกำหนดงานไม่สอดคล้องความเป็นจริง แต่คือต้องให้เป็นไปตามมติ โดยไม่ฟังเงื่อนไขของคนระดับล่าง (2524 : 42)

ความไม่พอใจต่อสถานการณ์นำดังกล่าว ทำให้นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกลุ่มหนึ่งเรียกร้องให้ผู้นำนิสิตนักศึกษาหันกลับเข้ามาสนใจนิสิตนักศึกษาในสถาบันมากขึ้น เรียกร้องให้นิสิตนักศึกษาได้เติบโตอย่างเป็นอิสระ โดยไม่มีองค์กรนำตั้งที่ผ่านมา ดังที่เรียกกันว่า "แนวมนุษยนิยม"

ปัญหาของความไม่เป็นประชาธิปไตยในองค์กร ซึ่งทำให้ชาคคโลกที่จะรับฟังความคิดเห็นจากคนหลายระดับ ทำให้จำกัดด้านข้อมูล การปรับทิศทางหรือการจับประเด็นการเคลื่อนไหว ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และขณะเดียวกันนิสิตนักศึกษาระดับล่าง ซึ่งช่วยสถานภาพทางสังคมไม่แตกต่างกันมากนัก ทำให้เกิดการไม่ยอมรับและคืนชนที่จะแสวงหาความเป็นอิสระ จึงมีผู้กล่าวว่า ปัญหาโครงสร้างดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดการแตกหักในขบวนการนิสิตนักศึกษา

2. ปัญหาความคิด : วิกฤตการณ์อุดมการณ์

นิสิตนักศึกษาในกลุ่มหนึ่งซึ่งเคยมีบทบาทร่วมกับขบวนการนิสิตนักศึกษา ก่อนปี พ.ศ. 2519 และมีความเชื่อมั่นต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้เข้ามามีบทบาทในองค์กรนำของนิสิตนักศึกษา การเคลื่อนไหวของพวกเขาจึงมุ่งเน้นการยกระดับนิสิตนักศึกษา และสร้างสถานการณ์ในเมืองเพื่อประโยชน์ต่อขบวนการสู้รบในป่าเขา และบั่นทอนอำนาจทางการเมืองของผู้บริหารประเทศ (เสรีชน 2524 : 33)

การทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงทุ่มเทและปฏิบัติงานด้วยความเชื่อมั่น ด้วยความศรัทธาต่อพรรคคอมมิวนิสต์ และด้วยความหวังที่ใช้แนวคิดสังคมนิยมมาแก้ปัญหาของสังคมไทย แต่เมื่อเกิดปรากฏการณ์ความขัดแย้งขึ้นในกลุ่มประเทศสังคมนิยม ในกรณีอินโดจีน ประเทศจีน และประเทศโปแลนด์ ตลอดจนการเดินทางกลับสู่เมืองของนิสิตนักศึกษาปัญญาชนจำนวนมาก ที่เคยเข้าร่วมการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์ และไม่เพียงแต่จะแยกตัวออกมาเท่านั้น ยังได้ก่อกระแสวิพากษ์วิจารณ์พรรคคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง มีข้อเขียนเปิดเผยถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ในพรรคคอมมิวนิสต์อีกด้วย (เกษียร เตชะพีระ 2527 : 76-79)

ปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ กระเทือนต่อความศรัทธา เชื่อมั่นและสร้างความสงสัยและแปลกใจกับกลุ่มคนที่ศรัทธาในพรรคมิใช่น้อย โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษา ยุคที่ถือเอาการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นเรื่องหลัก ด้วยความหวังว่าการเข้าร่วมการเคลื่อนไหวจะช่วยยกฐานะการรับรู้ทางการเมืองให้สูงขึ้น สร้างบรรยากาศความสนใจในวงกว้าง (ปัญญา 2524 : 32) จะสังเกตได้ว่าหนังสือทางความคิดของนิสิตนักศึกษา ยุคนี้มีออกมามากมาย ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการรับเอาจากกลุ่มนักคิดภายนอกสถาบันมากกว่า อาจจะเป็นเนื่องจากกลุ่มนักวิชาการภายนอกนั้นเติบโตทางความคิด และสามารถถ่ายทอดให้กับนิสิตนักศึกษาได้เป็นอย่างดี แต่ก็ยังเป็นข้อจำกัดที่ทำให้นิสิตนักศึกษาไม่สามารถสร้างแหล่งภูมิปัญญาจากตัวตนของเขาเอง

เกษียร เตชะพีระ เรียกปรากฏการณ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นในกลุ่มคนที่เชื่อมั่นแนวคิดสังคมนิยมว่า "ฟ้าคำคะเมน" ในขณะที่หลาย ๆ คนกล่าวว่า เป็นวิกฤตการณ์ศรัทธา หรือวิกฤตการณ์อุดมการณ์ นิสิตนักศึกษาบางคนในสังกัดกลุ่มนี้ ที่ยังไม่สามารถทำความเข้าใจ

กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงได้ถอนตัวและถอยออกจากขบวนการนิสิตนักศึกษา บางคนก็เพื่อจะไปศึกษาค้นคว้าให้จริงจังอีกครั้ง บางคนก็สูญหายไปพร้อมกับการสูญเสียอุดมการณ์ ดังที่ลิตธิสัมพันธ์ เปรียบเทียบนิสิตนักศึกษารุ่นนี้ เอาไว้ว่า ". . . คุณภาพของส่วนนี้จึงเป็นคุณภาพที่อยู่ในกรอบการเลี้ยงดู อุ้มชูของพท. มีทฤษฎีสำเร็จรูปป้อนให้ . . . ไม่ได้เติบโตจากลำแข้งของตนเองอย่างที่เข้าใจ . . . พื้นฐานความคิด ความแจ่มชัดจึงไม่มั่นคง มีแต่ศรัทธาเท่านั้นที่ยิ่งใหญ่ ฉะนั้นเมื่อประสบกับกระแสคลื่นที่รุนแรง สาคซัดเข้าหลายระลอก ก็ย่อมมีอาจทานหักได้ (2524 : 53)

ก. ปัญหากิจกรรม : การขัดแย้งเรื่องเป้าหมาย

กลุ่มนิสิตนักศึกษาที่ก้าวหน้านั้น มักจะมีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากคนทั่วไป มีการเรียกร้องให้แก้ไขขัดคนตนเอง ทำให้เกิดปัญหาในการใช้ชีวิตร่วมกับคนกลุ่มใหญ่ไม่ได้ จนเกิดช่องว่างกับนิสิตนักศึกษาทั่วไป (เสรี 2524 : 30) และการเคลื่อนไหวทางการเมืองในระยะหลัง ก็มีคนเข้าร่วมจำนวนน้อย จะมีก็แต่พวกที่ทำงานเท่านั้น ดังนั้นการทำงานในช่วงหลังจึงได้มีความพยายามที่จะปรับตัวเข้าหานิสิตนักศึกษามากขึ้น

การปรับทิศทางของการเคลื่อนไหวของขบวนการนิสิตนักศึกษานั้น เป็นกระแสความขัดแย้งหลักอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งปรากฏในกลุ่มนำของนิสิตนักศึกษาคณะนี้ ดังเช่นที่ มีผู้บันทึกเหตุการณ์ที่ปรากฏในกลุ่มนักกิจกรรมของจุฬาลงกรณ์ เอาไว้ดังนี้

. . . การเคลื่อนไหวมีแต่ส่วนหัว . . . จากจุดนี้ทำให้หน่ออ่อนของความขัดแย้งได้เกิดขึ้นในช่วงปลายปี 22 ความคิดที่ขัดแย้งคืออีกฝ่ายหนึ่งเน้นงานภายใน แต่อีกฝ่ายมีนโยบายที่จะเน้นงานภายนอก จากเหตุการณ์ครั้งนี้ส่งผลสะท้อนต่อการพิจารณาเลือกกรรมการกลางของพรรคจุฬาฯ โดยลงสมัครเลือกตั้งสโมสร . . ." (สามัคคี 2524 : 41)

การที่ผู้นำนิสิตนักศึกษามีแนวความคิดที่ต่างกัันนั้น ก็เนื่องจากการมองวิธีการที่จะมีบทบาท และพัฒนานิสิตนักศึกษาแตกต่างกัน ฝ่ายหนึ่งมองเห็นว่านิสิตนักศึกษายังไม่มีความพร้อม ดังนั้นจึงควรเร่งสร้างบทบาทและใกล้ชิดกับนิสิตนักศึกษา เพื่อจะให้นำการเคลื่อนไหวได้ในโอกาสต่อไป แต่กลุ่มนำอีกฝ่ายมองเห็นว่า กิจกรรมภายในไม่สามารถพัฒนานิสิตนักศึกษาก้าวได้อย่างแท้จริง . . . (2524 : 42)

เป้าหมายของการเคลื่อนไหวของกลุ่มนั้น ผู้พันธ์อยู่กับการมองบทบาทของ ขบวนการนิสิตนักศึกษาเป็นปัญหาที่มีการพูดคุยในกลุ่มถึงความคิดที่ว่า ขบวนการนิสิตนักศึกษาควรมีบทบาทนำในการเคลื่อนไหว เพื่อนำวัฒนธรรมประชาธิปไตยไปสู่ประชาชนระดับล่างกลุ่มต่างๆ หรือจะมีบทบาทหนุนเสริมเฉพาะการเคลื่อนไหวขององค์กรที่มีศักยภาพต่ำ และประสานงานกับ ขบวนการประชาธิปไตยกลุ่มต่าง ๆ ต่อการเคลื่อนไหวต่อไป (สมพงษ์ วิจารณ์มณเฑียร 2525 : 93-96)

ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วไม่ว่าจะด้วยการปรับทิศทางเคลื่อนไหว หรือโดยบทบาทอะไรก็ตามนิสิตนักศึกษาก็ยังมองเห็นกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหวเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาประชาชนและนิสิตนักศึกษาทั่วไปให้มีความสำนึกทางการเมืองสูงขึ้น ไม่ได้มองเห็นเพียงว่ากิจกรรมเป็นการแสดงออกอีกด้านหนึ่งของนิสิตนักศึกษา การเข้าร่วมในองค์กรจึงมีเป้าหมายเพื่อผลักดันให้คนกลุ่มใหญ่เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการ

กลุ่มก้าวหน้ากับการเป็นองค์กรนำที่เป็นทางการ

การเป็นองค์กรนำที่เป็นทางการในระดับสถาบันนั้น ก็คือการเป็นองค์กรตัวแทนของนิสิตนักศึกษา การจัดกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากจะคำนึงถึงเป้าหมายขององค์กรแล้ว จึงต้องคำนึงถึงนิสิตนักศึกษาอื่น ๆ อีกด้วย การจัดกิจกรรมขององค์กรนำจึงอาจพิจารณาได้ใน 2 ลักษณะคือ

ก. กิจกรรมเพื่อสังคมและการเมือง : บทบาทที่ปรารถนา

กลุ่มหรือองค์กรที่ก้าวหน้าที่สมัครเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษานั้น ส่วนใหญ่มักจะมีความต้องการที่จะให้ได้อำนาจ เพื่อเป็นตัวแทนอันชอบธรรมของนิสิตนักศึกษา และใช้องค์กรเป็นกลไกรองรับการปฏิบัติงาน เพื่อมุ่งสร้างบทบาทนิสิตนักศึกษาให้สนใจสังคมส่วนรวมมากขึ้น ดังเช่นที่กลุ่มอิสระผลักดันให้มีการเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2515 และกลุ่มก้าวหน้าในยุคปัจจุบันนี้

สำหรับคสรมัยนี้ ซึ่งมีความแตกต่างในแนวความคิดในการจัดกิจกรรมทางสังคมว่าควรจะเน้นจุดหลักไปที่กิจกรรมภายในหรือภายนอกสถาบัน แต่ทั้งสองกลุ่มก็ยังมีเป้าหมายเช่นเดียวกันคือการพัฒนาขบวนการให้เข้มแข็งและมีพลังมากขึ้น (เสรี 2524 : 2518)

แต่โดยทั่วไปแล้วกลุ่มองค์กรที่ก้าวหน้า มักจะมีปัญหาในการนำ ไม่สามารถจะสร้างกิจกรรมที่จะดึงคนเข้ามาร่วมได้จำนวนมาก เพราะประเด็นปัญหาบางอย่างไม่สอดคล้องกับความสนใจและเป็นเรื่องไกลตัวมากเกินไป (สามัคคี ชูโท 2524 : 2522) จึงได้มีผู้เสนอให้องค์การนิสิตนักศึกษาจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายในรูปแบบ และหลายลักษณะขององค์กร ไปผูกติดอยู่กับการเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือการประชุม ประห้วงเท่านั้น แต่ควรจะมีองค์กรหลาย ๆ ลักษณะรองรับงานตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล และความสนใจของนิสิตนักศึกษาทั่ว ๆ ไป

ข. กิจกรรมเพื่อนิสิตนักศึกษา : บทบาทที่ต้องกระทำ

"องค์การนิสิตนักศึกษา" เป็นองค์กรกลางของนิสิตนักศึกษาที่ต้องได้รับเลือกจากนิสิตนักศึกษาทั่วไป องค์การนิสิตนักศึกษาจึงต้องเคลื่อนไหวในลักษณะหนึ่งก็เพื่อสร้างความใกล้ชิดกับกลุ่มคนและอีกด้านก็เพื่อรักษาคะแนนเสียงในกลุ่มนิสิตนักศึกษาเอาไว้ (สาลี ชูทิพย์ 2525 : 8)

ปัญหาที่นิสิตนักศึกษาก้าวหน้าต้องออกไปทำกิจกรรมทางด้านบริการแก่นิสิตนักศึกษา เช่น การบริการถ่ายเอกสาร เป็นต้น เนื่องจากความเบื่อหน่าย ซ้ำซาก จำเจและเกิดความรู้สึกว่า "ไม่ได้ทำกิจกรรมที่จะพัฒนาตนเอง สังคมอย่างแท้จริง จนกระทั่งเกิดคำถามว่า "กิจกรรมของชมรม" สร้างคนหรือสร้างงาน ดังที่นิสิตนักศึกษากล่าวว่า

. . . แน่นนอน งานสร้างคนได้และการทำงานชมรมจุกใหญ่ ๆ ก็คือทำให้ผู้เข้าร่วมงานเห็นปัญหา และยกระดับความคิดขึ้นมาเป็นคุณภาพใหม่ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า การทำงานจะเล็งผลเลิศที่การสร้างคนเพียงอย่างเดียว แต่ละเลยการพัฒนาคนที่ทำงานกับชมรม จนกระทั่งเกิดความเบื่อหน่ายและถอนตัวออกไปมากมาย . . . (พัชดา ปาทา 2524 : 15)

จากสภาพความเบื่อหน่ายดังกล่าวถึงกับมีผู้เสนอให้องค์การนิสิตนักศึกษาทบทวนบทบาทของตนเอง เป็นประเด็นที่สร้างปัญหาจนกระทั่งได้มีการนำมาพูดคุยและปรึกษารื้อในการประชุมสัมมนา และมีผู้เสนอให้นิสิตนักศึกษากลุ่มก้าวหน้าถอนตัวออกจากองค์กรนิสิตนักศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหภายในให้เรียบร้อยและสร้างองค์กรให้เข้มแข็งเสียก่อน (เผด็จศึก 2525 : 20) ซึ่งเป็นผลต่อการยุติบทบาทขององค์กรต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาในเวลาต่อมา

บทสรุป

กลุ่มนำของนิสิตนักศึกษาคนนั้น ในระยะแรกเป็นกลุ่มคนที่เคยเข้าร่วมการเคลื่อนไหว
ในขบวนการนิสิตศึกษาก่อนปีพ.ศ. 2519 มีความเชื่อมั่นในแนวทางสังคมนิยม และมีความ
หวังอยู่กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และพวกเขามีความเชื่อว่าการเคลื่อนไหวทาง
การเมืองจะช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษาได้อย่างแท้จริง

ปัญหาของขบวนการนิสิตนักศึกษาคนนี้ก็คือ การล่มสลายของกลุ่มนำซึ่งเป็นส่วนหัวของ
ขบวนการ ความแตกแยกดังกล่าวเกิดจากปัญหาภายในขบวนการเอง จากโครงสร้างองค์กร
ที่รวมศูนย์อำนาจและไม่เป็นประชาธิปไตย ความแตกต่างในการให้ความสำคัญต่อเป้าหมาย
และทิศทางการเคลื่อนไหว เช่น บางกลุ่มเห็นความสำคัญของการเคลื่อนไหวในกลุ่มนิสิต
นักศึกษา บางส่วนต้องการให้เห็นจุดหลักออกไปภายนอกมหาวิทยาลัย

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการล่มสลายของขบวนการ คือ วิกฤตการณ์ทางความคิด
สังคมนิยม จากการเดินทางกลับเข้าเมืองของนิสิตนักศึกษาปัญญาชนจำนวนมาก และความ
ขัดแย้งของกลุ่มประเทศสังคมนิยมได้ทำให้นิสิตนักศึกษาที่มีความเชื่อมั่นแนวคิดสังคมนิยมเกิดความ
สับสนและไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้อย่างชัดเจน และมีการถอนตัวออกไป
จำนวนมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย